

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НАВЧАННЯ ХІМІЇ МАЙБУТНІХ ТОВАРОЗНАВЦІВ

Л.М.Копанцева

В освітньому процесі України все більше уваги приділяється особистості, а саме, виявленню та розвитку її здібностей, інтелектуального потенціалу. Адже державна політика у сфері вищої освіти спрямована на забезпечення потреб держави та суспільства у спеціалістах високої кваліфікації, професійний рівень яких відповідав би світовим стандартам.

Мета даної статті полягає у розкритті понять і сутності професійної компетентності майбутнього фахівця. Світ, у якому ми живемо, щороку стає дедалі складнішим, динамічнішим; тому інтеграція в сучасне суспільство і знаходження свого місця в житті вимагають дедалі більших зусиль і компетентностей від кожної людини. Потрібно не просто багато знати, але й уміти постійно розширювати й оновлювати знання, відкидаючи ті, що не витримали перевірки досвідом і часом. Доводиться постійно розв'язувати численні проблеми на роботі й в особистому житті, прогнозувати розвиток подій і змінювати свої плани і методи їх здійснення.

Сьогодні тільки та людина може повноцінно діяти у мінливому світі, яка здатна зробити самостійний вибір, прийняти самостійне рішення. Всі ці компетентності дають можливість реалізувати в житті пізнавальний, духовно-моральний, творчий, комунікативний і естетичний потенціали.

Завданням даної статті є визначення теоретичної та практичної основи формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Визначення фахової компетентності досить тісно пов'язане з будь-якою професією. Бо людина, яка має ту чи іншу професію, повинна володіти конкретними знаннями та певними навичками, які можна оцінювати безпосередньо, використовуючи спеціальні критерії. А знання, які надаються у вищих навчальних закладах, є базовими і являються важливими компонентами формування фахівця, але не гарантують створення компетентного спеціаліста. Традиційно випускник

навчального закладу повинен володіти визначеним набором знань, умінь, навичок для досягнення мети професійної освіти. Сьогодні такий підхід є недостатнім, бо суспільству, і в першу чергу виробництву, працедавцю потрібні випускники, які здатні професійно вирішувати різні проблеми. А це залежить від певних додаткових якостей, які позначаються поняттями «компетенція» і «компетентність».

Щоб глибше зрозуміти природу поняття «компетентність», звернемося до енциклопедичних джерел і словників, які розкривають багатогранність і неоднозначність розуміння цього феномена наукового знання. Термін «компетентність» є похідним від слова «компетентний». Слово «компетентний» (competens із лат. – відповідний, здатний) означає: 1) той, хто володіє компетенцією; 2) обізнаний у певній галузі [1]. У свою чергу «Великий тлумачний словник сучасної української мови» так розкриває поняття: компетентний – 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий (який ґрунтується на знанні, кваліфікований); 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний. Значення «компетенція, фах, фахівець» тлумачаться так - компетенція: 1) добра обізнаність із чим-небудь; 2) коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи. Фах: 1) вид заняття, трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і є, основним засобом до існування; професія, 2) основна кваліфікація, спеціальність, (в переносному розумінні) справа, знання, в якому хтось виявляє велике вміння, майстерність, хист. Фахівець: 1) той, хто досконало володіє якимсь фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, мистецтва тощо; спеціаліст; 2) той, хто зробив якесь заняття своєю професією [2]. Як зазначає «Філософський енциклопедичний словник», спеціаліст – це людина, яка одержала глибокі знання чи навички в окремій галузі [3].

Слово компетенція походить від латинського «competo» та перекладається як досягаюся, відповідаю, підходжу. «Радянський енциклопедичний словник» дає таке визначення поняттю компетенція: 1) коло повноважень, наданих законом,

установ чи іншим актом конкретного органу чи посадовій особі; 2) знання, досвід в тій чи іншій галузі [4].

Поняття компетентність органічно зв'язано з дефініцією «компетенція». По суті, компетентність – це сукупність компетенцій, її ядро, серцевина. Як правило, українські та російські словники ототожнюють поняття «компетентність» та «компетенція», хоча кожне із них несе свій смисл. Людина, яка не володіє повноваженнями (компетенціями), не зможе повною мірою і в соціально значущих аспектах їх реалізувати.

Теоретичною основою концепції професійного становлення особистості, формування її фахової компетентності стали дослідження особистості та діяльності К.С. Абульханової-Славської, Б.Г.Анан'єва, А.Г.Асламова, І.І.Драча, І.О.Зімньої, Б.Ф.Ломова, А.К.Маркової, А.Маслоу, М.М Нечаєва, Н.Г.Ничкало, Г.В. Суходольського, Дж.С'юпера, Н.Ф.Тализіної, Дж.Холанда, В.Д. Шадрікова. На основі вивчених робіт даних вітчизняних та зарубіжних дослідників можна виділити наступні концептуальні положення:

- професійне становлення особистості має історичну та соціально-культурну обумовленість;

- ядром професійного становлення особистості є формування фахової компетентності, тобто розвиток особистості в процесі професійного навчання, засвоєння професії і виконання професійної діяльності;

- процес формування фахової компетентності індивідуально різноманітний, неповторюваний, але в ньому можна виділити якісні особливості та закономірності;

- професійне життя дозволяє людині реалізовувати себе, надає особистості можливості для самоактуалізації.

Вивчення наукової літератури дозволило визначити формування фахової компетентності (однієї з умов професійного розвитку особистості) як розвиток професійної направленості, соціально значимих і професійно важливих якостей та їх інтеграцію, готовність до постійного професійного росту, пошук оптимальних

заходів якісного та творчого виконання діяльності у співвідношенні з індивідуально-психологічними особливостями людини. Професійне становлення передбачає використання сукупності розгорнутих у часі заходів соціального впливу на особистість, включення її до різнопланових професійно значимих видів діяльності (пізнавальну, навчально-професійну та інші) з метою формування в ній системи професійно важливих знань, умінь, якостей, форм поведінки та індивідуальних способів виконання професійної діяльності. Іншими словами, професійне становлення – це «формування» особистості, що є адекватною потребам професійної діяльності, а фахова компетентність – одна з головних та найважливіших умов становлення професійної діяльності.

Формування фахової компетентності - це продуктивний процес розвитку та саморозвитку особистості, засвоєння та самопроектування фахово орієнтованих видів діяльності, визначення свого місця у світі професій, реалізація себе у професії та самоактуалізація свого потенціалу для досягнення вершин професіоналізму.

Формування фахової компетентності являє собою динамічний процес адекватної діяльності, що передбачає формування фахової спрямованості та професійно важливих якостей, розвиток фахово значимих психофізіологічних властивостей, пошук оптимальних способів якісного та творчого виконання професійно значимих видів діяльності у співвідношенні з індивідуально-психологічними особливостями особистості.

Процес формування фахової компетентності опосередкований професійно значущими видами діяльності та соціальною ситуацією. Дієвість формування фахової компетентності залежить від наступних умов: психологічно обґрунтованого вибору професії, професійного відбору, формування професійної направленості, надання змісту та технології професійно-освітнього процесу у навчальному закладі розвиваючого характеру та послідовного засвоєння професіоналом системи взаємозв'язаних видів діяльності [5].

Згідно державного стандарту вищої освіти України освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за фахом «Товарознавство та комерційна діяльність» передбачені виробничі функції, типові завдання діяльності та уміння, якими повинні володіти випускники вищого навчального закладу освіти з кваліфікації «Товарознавець-комерсант»:

- вміти ідентифікувати товар, використовуючи органолептичні, фізико-хімічні та інші методи;
- проводити оцінку якості товарів, використовуючи сертифікати, нормативну документацію, фізико-хімічні та інші методи;
- визначати якість товарів на різних етапах товаро-просування та зберігання за допомогою органолептичних та лабораторних методів тощо [6].

Висновок: сучасна професійна освіта потребує високого рівня підготовленості молоді до професійної діяльності і тому постає проблема професійної компетентності фахівця. Коли на початку ХХ століття обсяг знань подвоювався через десятки років, а у наш час, час інформаційного буму, цей процес займає лише рік й надалі він буде подвоюватися кожні декілька місяців, освіта потребує кардинальних змін самої підготовки фахівців. Це потребує суттєвої зміни навчально-виховного процесу в закладах освіти, поглиблення та розвитку міждисциплінарних зв'язків, який передбачає використання навчально-виховних та дидактичних ресурсів всіх дисциплін. Адже, всі навчальні дисципліни, профілюючи і непрофілюючи, які викладаються у вищих навчальних закладах, мають спрямовуватися на розвиток фахової компетентності. На це мають орієнтуватися не тільки викладачі точних, але й гуманітарних дисциплін. Тому проблема формування фахової компетентності у студентів технічних спеціальностей є нагальною.

Література:

1. Под ред.. Цеглин В.С. Словарь иностарнных слов. –М.:Русский язык, 1987, -439с.

2. Під ред. Бусел В.Т Великий тлумачний словник сучасної української мови –К: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002, -1440с.
3. Гунський Е.Ф., Корабльов Г.В., Лутченко В.А. Філософський енциклопедичний словник –М.:ІНФРА-М, 1997, -576с.
4. Прохоров А.М. Советский энциклопедический словарь –М.: Советская энциклопедия, 1989, 1632с.
5. УДК 652.2 (09) Н.В.Овсейчик (ЗабИЖТ) Формирование профессиональной компетентности при подготовке специалистов Copyright © 1998-2006 Психосфера All Rights Reserved
6. Державний стандарт вищої освіти України –К.: Міністерство освіти і науки України, 2002, -39с.

Копанцева Лариса Миколаївна, аспірант кафедри хімії та методики викладання хімії Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.

Анотація

У статті розкрито поняття та сутність професійної компетентності майбутнього спеціаліста. Визначено формування фахової компетентності, як однієї з умов професійного розвитку особистості.

Понятие и сущность профессиональной компетентности специалиста

Копанцева Лариса Николаевна, аспирант кафедры химии и методики преподавания химии Полтавского государственного педагогического университета имени В.Г.Короленка.

Аннотация

В статье раскрыто понятие и сущность профессиональной компетентности будущего специалиста. Определено формирование профессиональной компетентности, как одного из условий профессионального развития личности.

The concept and essence of the professional competence of a specialist

Anotacia

In statti rozkrito ponimaetta that sutnist professinogo kompetentnosti majbutnyogo spetsialist. Vznacheno formovaniya fahouovoy kompetentnosti, yak odniei z umov professijnogo rozvitku osobistosti.

Копанцева Л.М. Поняття і сутність професійної компетентності фахівця. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М.М.Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: // Зб. наук. праць. –Випуск 24.-Вінниця: ТОВ «Планер», 2008. -379с.